

BOGANMELDELSER

Varudistributionskommitten: Undersökning av kostnader inom vissa grenar av den svenska varudistributionen 1926—27. 58 Sider og 25 Tabeller. Stockholm 1929. Pris 3 Kr.

Den interne Handels Organisation og Omkostninger er — særlig for saavidt angaar Detailhandelen — for store Deles Vedkommende uudforsket Land for Nationaløkonomien. Ethvert Forsøg paa Fremskaffelse af solide Kendsgerninger paa dette Omraade maa derfor paa Forhaand hilses med Sympati som bidragende til at føre Behandlingen af Emnet fra de blotte Antagelsers eller interesseprægede Argumenters Sfære over paa videnskabeligt Grundlag.

I Sverige lykkedes det i 1926 Professor *Eli F. Hecksher* at fremskaffe et Beløb af 24000 Kr., hvoraf Halvdelen ydedes som Statsbevilling og Halvdelen ved Bidrag fra interesserede Erhvervsorganisationer, til Afholdelse af Udgifterne ved en begrænset Undersøgelse af Forholdene. Indsamlingen og Bearbejdelsen af Materialet er under Ledelse af en Komite, hvori bl. a. Industrien, Handelen og Kooperationen var repræsenteret, foretaget af *Göte Engfors*. Det udførte Arbejde, der kun omfatter et kort Tidsrum, vil blive fortsat af et nyoprettet driftsøkonomisk Forskningsinstitut ved Handelshögskolan i Stockholm.

Konstateringen af selve Marginalerne, de Pristillæg, Varerne belastes med, fra de ankommer til Landet eller udgaar fra Fabrikken, til de udleveres til Forbrugerne, er for mange Varers Vedkommende ikke nogen særlig vanskelig Opgave, blot man drager nøje Omsorg for, at Kvalitetsforskelligheder ikke influerer paa Undersøgelsen. Marginalerne for de enkelte Varer har imidlertid ikke kunnet konstateres gennem den Metode, Komiteen har anvendt, idet Undersøgelsen ikke har fulgt den enkelte Vare fra Importør eller Fabrikant gennem Grossist og Detaillist til Forbruger eller omvendt, men alene har bygget paa de

BOGANMELDELSER

Varudistributionskommitten: Undersökning av kostnader inom vissa grenar av den svenska varudistributionen 1926—27. 58 Sider og 25 Tabeller. Stockholm 1929. Pris 3 Kr.

Den interne Handels Organisation og Omkostninger er — særlig for saavidt angaar Detailhandelen — for store Deles Vedkommende uudforsket Land for Nationaløkonomien. Ethvert Forsøg paa Fremskaffelse af solide Kendsgerninger paa dette Omraade maa derfor paa Forhaand hilses med Sympati som bidragende til at føre Behandlingen af Emnet fra de blotte Antagelsers eller interesseprægede Argumenters Sfære over paa videnskabeligt Grundlag.

I Sverige lykkedes det i 1926 Professor *Eli F. Hecksher* at fremskaffe et Beløb af 24000 Kr., hvoraf Halvdelen ydedes som Statsbevilling og Halvdelen ved Bidrag fra interesserede Erhvervsorganisationer, til Afholdelse af Udgifterne ved en begrænset Undersøgelse af Forholdene. Indsamlingen og Bearbejdelsen af Materialet er under Ledelse af en Komite, hvori bl. a. Industrien, Handelen og Kooperationen var repræsenteret, foretaget af *Göte Engfors*. Det udførte Arbejde, der kun omfatter et kort Tidsrum, vil blive fortsat af et nyoprettet driftsøkonomisk Forskningsinstitut ved Handelshögskolan i Stockholm.

Konstateringen af selve Marginalerne, de Pristillæg, Varerne belastes med, fra de ankommer til Landet eller udgaar fra Fabrikken, til de udleveres til Forbrugerne, er for mange Varers Vedkommende ikke nogen særlig vanskelig Opgave, blot man drager nøje Omsorg for, at Kvalitetsforskelligheder ikke influerer paa Undersøgelsen. Marginalerne for de enkelte Varer har imidlertid ikke kunnet konstateres gennem den Metode, Komiteen har anvendt, idet Undersøgelsen ikke har fulgt den enkelte Vare fra Importør eller Fabrikant gennem Grossist og Detaillist til Forbruger eller omvendt, men alene har bygget paa de

Handlendes Regnskaber, suppleret med enquêtemæssigt indhentede Oplysninger. For alle Handelsvirksomheder, der fører flere Varesorter, opstaar der da et Omkostningsfordelings-Problem. Dette Problem melder sig naturligvis ogsaa, saasnart man vil trænge dybere ind i Omkostningerne ved den enkelte Vares Distribution end til selve Konstateringen af Marginalernes Størrelse, og kender man lidt til Detailhandler-Regnskaber, vil man vide, at der her kun undtagelsesvis fører Veje fra Regnskabets sparsomme Tal til den enkelte Vares rationelle Kalkulation.

Undersøgelsens Værdi ligger da i det Kendskab, den giver, — ikke til, hvad Distributionen af de enkelte Varer koster Forbrugerne, — men til en Række Handelsvirksomheders gennemsnitlige Omkostninger og Nettofortjeneste inden for visse Brancher.

Den svenske Undersøgelse hviler paa frivillig og anonym Medvirkning fra Erhvervsdrivende indenfor forskellige Brancher. Anonymiteten er sikret paa den Maade, at numererede Oplysningsskemaer er udsendt gennem Brancheforeningerne efter numererede Adresselister, udarbejdede og opbevarede af disse, og senere Korrespondance med Skemaernes Udfyldere er da sket med Brancheforeningerne som Mellemlid gennem Anvendelse af Numrene.

Til Trods for at Anonymiteten herigennem skulde synes fuldt beskyttet, kan det ikke siges, at Undersøgelsen har mødt særlig stor Interesse fra de Erhvervsdrivendes Side. Det er kun lykkedes at skaffe Oplysninger frem indenfor fire Brancher: Bog- og Papirhandelen, Jernhandelen, Skotøjshandelen og Levnedsmiddelbranchen, og indenfor disse Brancher kun fra et mindre Antal Virksomheder.

Driftsregnskaberne er opstillet saaledes, at en skønsom beregnet Løn til Forretningens Indehaver i en Del Tilfælde er udskilt blandt Omkostningerne, men i andre Tilfælde indgaar i Nettofortjenesten. Under Omkostningerne er der endvidere i alle Tilfælde regnet med Rente af Egenkapitalen. I de Tilfælde, hvor Omkostninger tillige omfatter beregnet Vederlag for Indehaverens Arbejde, bliver saaledes Nettofortjenesten Udtryk for Virksomhedens Driftsherrevinst.

Medens de anvendte Metoder og Inddelinger i øvrigt synes rationelle — dog synes det spinkle Materiale vanskeligt at kunne bære en saa stærk Deling som den, der i visse Tilfælde er anvendt, — forekommer Fremgangsmaaden ved Beregningen af Rente af Egenkapitalen mig principielt urigtig.

Problemet om Renteberegning af Egenkapitalen er søgt løst paa den Maade, at der overhovedet ikke er taget Hensyn til, i hvilket Omfang Virksomheden arbejder med egen eller fremmed Kapital; men der er set bort fra eventuelle virkelige Renteudgifter og i Stedet beregnet en Omkostning svarende til 6 % Rente af samtlige Aktiver med Undtagelse af Kassebeholdningen. Da denne Rentebelastning imidlertid bliver for høj, fordi der — i kortere eller længere Tid — modtages rentefri Leverandørkredit, er der til Nettofortjenesten lagt 6 % Rente af denne Kredit, saaledes at Summen af Omkostninger og Nettofortjeneste overstiger Bruttofortjenesten med dette beregnede Rentebeløb. Da Rentesatsen 6 % er noget vilkaarligt valgt, er der tillige gennemført en Beregning med 5 % Rente.

Herved er der for det første — saavidt ses — ganske bortset fra, at Aktivernes Sum ($\div$ Kassebeholdning) kan bevæge sig ret stærkt i Aarets Løb, særlig i Sæsonvirksomheder (f. Eks. Boghandelen); i Højsæsonen vil Lagre og udestaaende Fordringer, og dermed den fremmede Kapital, være betydelige, og udenfor Sæsonen vil Lageret være nedbragt, de udestaaende Fordringer indgaaede og den fremmede Kapital tilbagebetalt. Man kan derfor ikke — i hvert Fald ikke uden nærmere Prøvelse — bygge en Renteberegning alene paa Aktiverne paa Statusopgørelsens Tidspunkt, men maa, hvis man vil anvende en Beregning, bygge paa Aktiverne ifølge Gennemsnit af maanedlige (eller halvaarlige) Opgørelser.

For det andet kan man ikke gaa ud fra, at en Virksomhed normalt er stationær; Virksomheden, og dermed dens Aktiver, er ofte enten i Vækst eller Nedgang. Selv om en Virksomhed ikke er Sæsonsvingninger undergivet, vil det derfor ikke være rigtigt at bygge en Renteberegning paa Status ved Aarets Udgang, men man maa, i Mangel af Maanedsopgørelser, i hvert Fald tage et Gennemsnit af Aktiverne ved Aarets Begyndelse og Slutning.

For det tredje gør det en reel Forskel, om en Virksomhed arbejder med egen eller fremmed Kapital, en Forskel, som navnlig giver sig Udslag i Indkøbet. Den selvfinansierende Virksomhed er uafhængig af sine Leverandører og kan gøre sit Indkøb, hvor det er billigst, medens den Virksomhed, der lever paa Leverandørkredit eller anden Kredit, i større eller mindre Grad er bundet i sit Indkøb og er udsat for Prisdiktat.

Endelig kan Renten af fremmed Kapital variere efter Virksomhedens Beliggenhed og den benyttede Kreditform m. v.

Jeg ser derfor ikke rettere, end at den benyttede Fremgangsmaade dels er for summarisk, dels udsletter Forskelle, som det netop vilde være af Interesse at fremhæve. En rigtigere Fremgangsmaade vilde det efter min Opfattelse være at regne med den faktisk afholdte Renteudgift til fremmed Kapital og yderligere som Omkostning medtage en efter ensartet Rentesats beregnet Renteudgift af Egenkapitalen.

Samtlige Forholdstal for Omkostninger og Nettofortjeneste er angivet i Procent af Omsætningen (Salgsprisen), en Fremgangsmaade, der følger af den regnskabsmæssige Form og stemmer med Handelen Sædvane, men som i sig selv er mindre tilfredsstillende.

For saavidt angaar Boghandelen, som i alle Enkeltheder reguleres af et privat Monopol, der udelukker enhver Priskonkurrence, giver den svenske Undersøgelse en interessant og mønstergyldig Udredning. For de øvrige undersøgte Brancher er Resultaterne sammenstillede med tilsvarende Undersøgelser i U. S. A. og for Skotøjs- og Levnedsmiddelhandelen tillige med Oplysninger fra de svenske Brugsforeninger.

Undersøgelsens største Interesse ligger sikkert i, at der her er gjort et Forsøg — vistnok hidtil det eneste i Skandinavien — paa ved frivillig Medvirkning fra de Erhvervsdrivende at skaffe Materiale frem om de paagældende Branchers Organisation og Omkostninger og i den metodiske Udarbejdelse af Gennemsnitstal for de forskellige Typer af Virksomheder. Selv om Tilslutningen har været forholdsvis ringe, og Resultaternes Rækkevidde derfor kan drages i Tvivl, ligger der dog en Værdi i, at Forsøget er gjort og Vanskelighederne gennemarbejdede. Det bør fremhæves, at Undersøgelser af denne Art er til Nytte ikke blot for Nationaløkonomien, men ogsaa for de Erhvervsdrivende selv, som derigennem faar en Slags Maalestok for Forholdene i deres egen Virksomhed, ligesom Undersøgelsesresultaterne for en Aarrække vil kunne give dem særdeles værdifulde Fingerpeg om deres Branches almindelige Udvikling.

Holger Koed.

LUJO BRENTANO: *Der wirtschaftende Mensch in der Geschichte.* Gesammelte Reden und Aufsätze. Leipzig. Felix Meiner. 1923. 498 S.

Samme: *Eine Geschichte der wirtschaftlichen Entwicklung Englands.* Jena, Gustav Fischer. I. Band. Von den Anfängen bis gegen Ende des 15. Jahrhunderts. 1927. 396 S. — II Band. Die Zeit des Merkantilismus. 1927. 453 S. — III Band. Die Zeit der Befreiung und Neuorganisation.